

”Nyhetsbrev 14” maj 2009 ormbunkar på Öland

Stensöta *Polypodium vulgare* växer tämligen allmänt även på Stora alvaret. Där påträffas arten runt urbergsblock. För övrigt växer den i stenmurar (av gråsten) och rösen. Dansk stensöta *P. interjectum* skulle kunna påträffas i södra Sverige. Den kan ha mogna sporer senare på säsongen eftersom blad utvecklas under sommaren. De båda arterna skiljs genom utseendet på sporgömmet, ta belägg.

Örnbräken *Pteridium aquilinum* finns i Böda/Högby socknar och längs västra kusten i socknarna Algutsrum/Glömminge/Högsrum. De båda underarternas utbredning, taigaörnbräken *P. aquilinum* ssp. *latiusculum* och slokörnbräken *P. aquilinum* ssp. *aquilinum*, är dåligt kända från Öland. Ta därför belägg på ”typiska” exemplar. Slokörnbräken har ett ”trappstegsliknande” blad som är båglik böjt. Näst nedersta primärfliken är minst liklång med nedersta primärfliken. Taigaörnbräken har en mer triangulär och platt bladskiva där näst nedersta primärfliken är tydligt kortare än den nedersta.

Kärrbräken *Thelypteris palustris* uppges som tämligen allmän i Sterner 1986 i sumpskogar och träsk. Arten kan även växa i vattenfyllda karstsprickor. Vi har få fynd av kärrbräken i sen tid som troligen har minskat.

Hultbräken *Phegopteris connectilis* är tämligen sällsynt i något fuktig granskog. Den känns igen på ”sista paret ut” dvs. de två nedersta småbladen böjer bakåt.

Gaffelbräken *Asplenium septentrionale* växer runt urbergsblock. Den finns sällsynt på Stora alvaret men hittades sommaren 2008 vid en stenmur (av gråsten) i Högby socken.

Murruta *Asplenium ruta-muraria* växer tämligen allmänt i karst på Stora alvaret, längs västra Landborgsbranten och i murar.

Hybriden *Asplenium ruta-muraria* x *septentrionale* är funnen vid ett tillfälle men är numera utgången.

Grönbräken *Asplenium viride* växer sällsynt i karstsprickor på Stora alvaret. Spana efter arten i ganska breda och djupa sprickor. Den känns igen på sin gröna mittnerv, bladskäftet kan vara något mörkbrunt längst ner.

Svartbräken *Asplenium trichomanes* växer tämligen allmänt i karst på Stora alvaret, längs västra Landborgsbranten och i liknande miljöer. På Öland är endast den tetraploida underarten kalksvartbräken *A. trichomanes* ssp. *quadrialeans* angiven. Hittar du svartbräken som exempelvis växer runt urbergsblock kan det vara idé att belägga den. Kanske kan det vara vanlig svartbräken *A. trichomanes* ssp. *trichomanes* som är den diploida underarten.

Mjältbräken *Asplenium ceterach* finns det ett belägg av som ska vara taget i sen tid ”någonstans på Öland, möjligen nära Möckelmossen”. Arten kan växa i murar, karstsprickor eller i kalkstensterrasser. Ta det som en utmaning att finna den!

Majbräken *Athyrium filix-femina* växer tämligen allmänt i fuktig skogsmark, ibland också i karstsprickor.

Stenbräken *Cystopteris fragilis* växer allmänt i karstsprickor på Stora alvaret och i västra Landborgsbranter. Den kan också finnas vid stenmurar och i stenbrott.

Fjällhällebräken *Woodsia alpina* har tre lokaler på Stora alvaret (en lokal hittades ganska nyligen). På samtliga lokaler växer arten runt urbergsstenar. Den kan möjligen ha ytterligare lokaler på Öland.

Ekbräken *Gymnocarpium dryopteris* växer ganska sällsynt på mer kalkfattig mark, i stenmurar och rösen. Arten saknar glandler.

Kalkbräken *Gymnocarpium robertianum* växer sällsynt i karstsprickor på Stora alvaret. Den kan också växa i övergivna stenbrott, i skrotstenshögar och vid kalkstensmurar. Den växer också i västra Landborgens söder om Djupvik. Arten har rikligt med gulaktiga glandler.

Strutbräken *Matteuccia struthiopteris* har noterats vid något tillfälle som förrymd från trädgårdsodling. Inga naturliga lokaler finns på Öland.

Träjon *Dryopteris filix-mas* är allmän i stenig skogsmark men växer också i karstsprickor på Stora alvaret. Även murar och rösen kan hysa arten.

Lundbräken *Dryopteris dilatata* växer spritt från Mörbylånga och norrut. Mullrikare skogar hyser arten vars utbredning på Öland inte är känd eftersom den tidigare ingick i kollektivarten *D. austriaca*. Det är därför viktigt att notera och leta efter arten. Den bildar täta tuvor och bladen är ofta övervintrande. Arten har rikligt med glandler och färgen på bladskivan är mörkgrön. Småbladen har nedvikta kanter. Mogna sporer är mörkbruna. Fjällen på bladskafvet har en mörkare mittnerv. Hela bladskivan har sporgömmen.

Nordbräken *Dryopteris expansa* är troligen ganska sällsynt på Öland. Den växer i liknande miljöer som lundbräken. Arten har en ljusare grön bladskiva med platta bladkanter. Den växer i glesare tuvor och har inte övervintrande blad. Den har glandler men inte så rikligt som lundbräken. Mogna sporer är blekbruna. Fjällen på bladskafvet kan ha en mörkare mittnerv. Hela bladskivan har sporgömmen. På den nedersta primärfliken är den längsta sekundärfliken ungefär av halva primärflikens längd. Hos lundbräken är den kortare än halva längden.

Skogsbräken *Dryopteris carthusiana* är jämnt spridd över Öland i kalkfattigare skogar som kan vara både torrare och mer sumpiga. Den är svagare tuvad och bladen växer upprätta (vertikala). Primärflikarna sitter horisontellt varför bladskivan blir trappstegsliknande till växtsättet. Den kan ha övervintrande blad. Arten saknar glandler. Nedersta delen av bladskivan saknar sporgömmen. Fjällen på bladskafvet är ljusbruna utan mörkare mittnerv.

Lund-, nord- och skogsbräken kan bilda hybrider med varandra. De har felslagna sporer och utseende som är intermediärt.

Granbräken *Dryopteris cristata* saknas på Öland men finns i Småland. Den skulle kunna växa i någon sumpskog på norra Öland. Arten är vintergrön och troligen lättast att finna då.

Taggbräken *Polystichum lonchitis* har haft två lokaler på Öland men är numera utgången. Kanske kan den påträffas igen? Den närstående arten uddbräken *P. aculeatum* växer närmast på Gotland där den har två lokaler. Den ena lokalen är tämligen trivial i ett dike. Vem finner arten på Öland?

Kambräken *Blechnum spicant* endast en lokal vid Rälla tall i sumpig granskog.

Ulla-Britt & Thomas